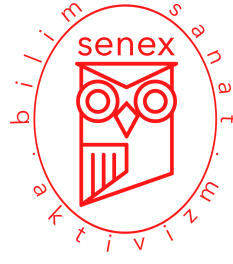

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KAYNAKLI AFETLER

ve Türkiye'de Yaşlı Hakları

SENEX İNSAN
HAKLARI DİZİSİ

04

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KAYNAKLI AFETLER

ve Türkiye'de Yaşlı Hakları

SENEX İNSAN
HAKLARI DİZİSİ

04

BM Yaşlı Hakları
Özel Raportörü İçin
SOMUT KATKI
2023

ÖZGÜR ARUN • BANU K. ARUN

İklim Değişikliği Kaynaklı Afetler ve Türkiye'de Yaşlı Hakları

Yazarlar

Özgür Arun ve Banu K. Arun

Tasarım

senex/**PUB**

Çeviri

I.d.e.a

Birinci Baskı • Ağustos 2023

ISBN • 978-625-6936-29-4

Yaşlanma Çalışmaları Derneği Yayınları

Yayıncı Sertifika No: 52077

www.senex.org.tr

Tel: 0 (530) 2017 242

E-posta: info@senex.org.tr

“Bu yayın, Etkiniz AB Programı kapsamında Avrupa Birliği finansal desteği ile üretilmiştir. Bu yayının içeriğinden yalnızca Senex: Yaşlanma Çalışmaları Derneği sorumludur ve hiçbir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.”

Kaynak göstermek için:

Arun, Ö. ve Karademir Arun, B., (2023). *İklim Değişikliği Kaynaklı Afetler ve Türkiye'de Yaşlı Hakları*. Yaşlanma Çalışmaları Derneği Yayınları

Kaynak göstermek koşuluyla bilimsel çalışmalarda kullanılabilir. Yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz, basılamaz, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

1

Ulusal Yasa ve Politika
Çerçevesi

2

Bilgiye Erişim

3

Katılım

4

Keşisimsellik

5

Veriler

6

İyi Uygulamalar

iÇİNDEKİLER

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği tarafından 2023 yılı başlarında özel bir çağrı yayınlandı. Bu çağrı iklim değişikliği kaynaklı afetler ve yaşlı haklarına odaklanıyordu.

Birleşmiş Milletler (BM) Yaşlı Hakları Özel Raportörü, bir sonraki tematik raporunu yaşlılar ve iklim krizi ilişkisi hakkında hazırlayacağını 2023 yılı Mart ayında duyurmuştu. 2023 yılı Ekim ayında gerçekleşecek Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na sunacağı bu raporda yer vermek üzere üye ülkelerden somut düzeyde bilgi ve katkı istedi.

Bu çağrıdan haberdar olduğumuzda iklim krizine bağlı afetlere karşı Türkiye'de ne tür hazırlıklar yapıldığını, bu hazırlıklarda yaşlıların yer alıp almadığını ve yaşlıların iklim krizine bağlı afetlerden nasıl etkilendiğini incelemeye karar verdik.

Araştırmamızda, iklim krizine bağlı afetlere karşı acil durum müdahalelerinin yanı sıra risk yönetimi ve önleyici tedbirlerle ilgili olarak yaşlıları dikkate alan ulusal ve yerel düzeydeki

yasa ve politikaların envanterini çıkarmayı da hedefledik.

Ayrıca Őu iki soruya da yanıt arıyorduk;

Yaşlılar iklim krizi kaynaklı afetlere ilişkin nitelikli bilgilere erişebiliyorlar mı?

İklim krizine bağlı afetlere karşı acil durum müdahalelerinin hazırlıklarına yaşlıların da katılımı sağlanıyor mu?

Böylece, iklim krizi kaynaklı afetler ve yaşlı hakları konusunda mevcut yasal çerçeveyi araştırmak, planlara ve programlara ilişkin hazırlıkları incelemek ve iyi uygulamaları da ortaya koymak mümkün olabilecekti.

Araştırmamızı gerçekteştirirken kesişimsellik perspektifini kullandık. Toplumsal cinsiyet, sınıf, etnik köken, yerli kimliği, engellilik, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, inanç, sosyal statü, göçmenlik statüsü gibi faktörlerin etkileşimlerini de çalışmamıza dahil ettik.

Araştırmamızda iklim krizine bağlı afetlerin azaltılması, önlenmesi için ve iklim krizine bağlı afetlere müdahale sırasında yaşlıların insan haklarının nasıl gözetilebileceği konusunda kavrayış geliştirmeye çalıştık.

Araştırmamız sırasında destek veren kişilere ve kurumlara teşekkür ediyoruz. Sevgili Adem Arkadaş-Thibert çağrı ile ilgili bizi bilgilendirirken BM'ye sunduğumuz raporu okuyup önerilerini paylaştı. Senex: Yaşlanma Çalışmaları Derneği'nin Kuzey Amerika temsilcisi ve toplumsal yaşlanma konusunda tanıdığımız en nitelikli uzmanlardan olan Dr. Jason K. Holdsworth bu kitabı titizlikle gözden geçirdi. Her birine eşsiz katkıları için teşekkür ediyoruz.

Hem araştırmamız sırasında hem de kitap olarak tasarlanarak yaygınlaştırılması sürecinde Ekiniz Avrupa Birliği Programı destek sundu. Araştırmamızla yakından ilgilenen Ekiniz uzmanlarına destekleri için bir kere daha teşekkür etmek istiyoruz.

BM'ye 2021 yılında sunduğumuz ve BM tarafından Türkiye raporu olarak da kabul edilen "The Impact Of Climate Change On The Rights Of Older Persons In Turkey" (Türkiye'de İklim Değişikliğinin Yaşlı Hakları Üzerine Etkisi) başlıklı araştırmamızla birlikte ele alındığında bu çalışmamızın Türkiye'de yaşlı hakları ve iklim krizi bağlamında yapılmış ilk ve halen tek çalışma olduğunu görüyoruz.

Bu kitaptaki tartışmalarımızın da, araştırmacılar, politika yapıcılar, yerel yönetim uzmanları ve hak savunucuları için anlamlı bir katkı sunmasını umuyoruz.

Yaşlıların etkin biçimde haklarından yararlanmalarını sağlamak için bu aktörlerin de insan hakları temelli bir yaklaşımı anaakımlaştırması gerekiyor. Umuyoruz ki, araştırmalarımız gelecekte gerçekleşecek nitelikli çalışmaların da birer habercisi olur.

Özgür Arun ve Banu K. Arun
2023

GİRİŞ

Giriş

Birleşmiş Milletler (BM) Yaşlı Hakları Özel Raportörü, 2023 yılı Ekim ayında gerçekleşecek Birleşmiş Milletler 78. Genel Kurulu'na sunmak üzere iklim krizine bağlı afetlerin yaşlı haklarına etkisi odağında somut katkıları talep etti.

Üye ülkelerin, ulusal insan hakları kurumlarının, sivil toplum örgütlerinin ve ilgili diğer tarafların sunacağı somut katkılar bu oturumda iklim krizine bağlı afetler karşısında yaşlıların haklarının korunması ve güçlendirilmesi amacıyla değerlendirilecekti. Biz, Senex: Yaşlanma Çalışmaları Derneği olarak, 1 Mayıs 2023 tarihinde BM Yaşlı Hakları Özel Raportörü'ne araştırmamızın sonuçlarını sunduk.

Sunduğumuz çalışma BM tarafından Türkiye raporu olarak da kabul edildi. Bu kitapta, BM'ye sunduğumuz araştırma raporumuzda yer alan tartışmaları eksiksiz biçimde takip edebilirsiniz.

Yaşlılar iklim krizine bağlı afetlerden en fazla etkilenen toplumsal kesimlerden birisi. Uluslararası insan hakları hukuku kapsamında devletler ve sorumlu diğer taraflar iklim krizinin etkilerine karşı tedbirleri alırken yaşlı haklarını korumakla yükümlü. Ancak iklim krizine bağlı afetlere karşı tedbirleri alırken mutlaka akılda tutulması gereken önemli bir husus var: yaşlılar homojen toplumsal bir grup değil!

Dolayısıyla afetlerde, kriz anlarında ya da acil durumlarda yaşlılar tarafından hissedilen olumsuz etkiler sabit ve aynı değil. Toplumsal cinsiyet, sosyal sınıf, etnik köken, çoklu ve kesişen eşitsizlikler ve ayrımcılıklar yaşlıların karşılaştığı olumsuz etkileri ağırlaştırıyor.

Dul yaşlı kadınlar, engelli yaşlılar, farklı etnik gruplara mensup yaşlılar, yaşlı göçmenler, yoksul yaşlılar, yetim yaşlılar ve demans/Alzheimer hastaları ile onların aile üyesi bakımverenleri gibi kesimler iklim krizine bağlı afetlerden orantısız biçimde etkileniyorlar.

Yaş ayrımcılığı (ageism) yaşlıların yaşadığı iklim krizinin olumsuz etkilerini daha da pekiştiriyor. Tüm bunlara rağmen, yaşlılar iklim krizine bağlı afetlerle mücadele sırasında ya da afet hazırlığı ve yönetiminde ihmal ediliyorlar. Biz, elinizdeki bu kitapta da belirtildiği üzere, iklim krizine bağlı afetlerle etkin mücadele sırasında

yaşlıların potansiyellerinin mutlaka değerlendirilmesi gereğine inanıyoruz.

Bu bağlamda, BM Yaşlı Hakları Özel Raportörü'nü bilgilendirmek üzere ve 78. BM Genel Kurulu'nda değerlendirilmesi amacıyla Türkiye'de iklim krizine bağlı olarak gerçekleşen afetlerde yaşlıların yaşadıkları hak ihlallerine ilişkin araştırmamızın sonuçlarını bu kitapta 6 ana başlıkta sunuyoruz.

Kitapta yer verdiğimiz değerlendirmelerin tamamı kanıta dayalı olarak ele alındı, tartışıldı ve yorumlandı.

BM Yaşlı Hakları Özel Raportörü'nün yöneltmiş olduğu tüm sorulara ilişkin sunduğumuz yanıtlar içinde yer alan yasal çerçeveye, politika belgelerine ve stratejik dokümanlara son bölümdeki bağlantılar aracılığıyla erişilebilir.

Bu kitapta sunduğumuz tartışmaları takip ettiğinizde iklim krizine bağlı olarak ortaya çıkan afetlere ilişkin hem Türkiye'de gerçekleştirilen kanıta dayalı somut çalışmaları öğrenmek hem de yasal olanla uygulanan arasındaki boşluğu görmek mümkün olabilecek.

Bu kitaptaki tartişmaların yönetimlere sorumluluklarını hatırlatırken yaşlanma çalışmaları alanında politika geliştirenlere, uygulayanlara ve hak savunucularına bilgi ve kavrayış sunmasını hedefliyoruz.

İklim krizi ve yaşlı hakları konusunda yayımladığımız kitapların ve sunduğumuz araştırma bulgularının uluslararası yaşlı hakları sözleşmesi için haberci olmasını diliyoruz.

ULUSAL YASA VE POLİTİKA

ÇERÇEVESİ

Acil durumlara ve afetlere ilişkin ulusal mevzuat var mı? Mevzuat yaşlıların özel ihtiyaçlarını ele alıyor mu? İklim değişikliğine bağlı afetlerin önlenmesine, azaltılmasına ve/veya bunlara müdahale edilmesine yönelik ulusal bir plan, politika veya strateji var mı ve bunlar yaşlıları içeriyor mu?

İçişleri Bakanlığı'na bağlı Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı'nın (AFAD) sorumlulukları 2018 yılında yayımlanan bir cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle belirlenmiş.¹ AFAD, afet ve acil durumlarda ülke düzeyinde etkin biçimde hizmetlerin sürdürülmesinden sorumlu kurum olarak tayin edilmiş. Riskleri azaltma, afet sonrası acil müdahaleler ve iyileştirme çalışmaları ile insani yardımların koordinasyonu da AFAD'ın görevleri arasında sayılmakta. Dolayısıyla AFAD, afet ve acil durumlara ilişkin politikaların geliştirilmesi ve uygulanmasında yetkili kurum. Her ne kadar AFAD yetkileri yakın zamanda güncellenmiş olsa da, Türkiye'nin afetlerle ve acil durumlara ilgili ilk yasal mevzuatı 1940 yılında oluşturulmuş.

Türkiye'nin afetler ve acil durumlara ilgili ilk yasal mevzuatı 1940 yılında oluşturulmuş.

Fotoğraf 1. Erzincan Depremi, 1939
Kaynak: Naci Sadullah, Tan Gazetesi, 10 Ocak 1940

Türkiye'nin doğusunda, Erzincan'da 1939 yılında yaşanan büyük deprem, acil eylem ve afet planlamalarının gerekliliğini göstermiş. Böylece ilk olarak 1940 yılında 3773 sayılı kanunla Erzincan depreminden etkilenen insanlara yönelik yardımlar -kanunla- planlanmıştır.²

Sonraki yıllarda yaşanan tüm afetlerin ardından yönetmelikler hazırlanmış, yasal mevzuat oluşturulmuş, kentlerin yerleşimi ve afetlere karşı korunması amacıyla planlamalar yapılmıştır. Böylece 2014 yılına gelindiğinde Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) hazırlanmıştır. TAMP, 2018 yılında ve 2022 yıllarında güncellenmiştir ve cumhurbaşkanlığı³ kararıyla yürürlüğe girmiştir.

Hem AFAD stratejik planı hem de TAMP Türkiye'de yerel ve ulusal düzeyde afetlere ve acil durumlara karşı atılacak adımları içermektedir. Bu belgeler içinde, su baskınları, orman yangınları, sanayi yangınları, kimyasal ve

İlk olarak 1940 yılında Erzincan depreminden etkilenen insanlara yönelik yardımlar kanunla planlanmıştır.

biyolojik afetler, salgınlar, nükleer kazalar, kuraklık, deprem gibi tüm afetler için stratejik adımlar ve çözüm ortakları belirlenmiş. Nitekim, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ile Cumhurbaşkanlığı doğrudan destek çözüm ortakları olarak sıralanmış.

Ulusal düzeydeki bu iki ana stratejik plan dışında, afet ve acil durumlara ilişkin cumhurbaşkanlığı kararları, yönetmelikler ve genelgeler olmak üzere 130'a yakın resmi belge bulunmaktadır. Resmi belgelerin bir kısmında AFAD'ın yetkilerine yönelik referanslar olsa da, cumhurbaşkanlığı kararlarının genel olarak yardımları organize edecek biçimde ve *reaktif* bir yasal düzenleme içerdiği dikkat çekiyor.

Ne var ki, ulusal ve yerel düzeydeki tüm bu resmi belgeler içinde afetler ve acil durumlarda incinebilir kesimlerin ihtiyaçlarını ele alan herhangi bir strateji tanımlanmamış. Tüm yasal belgeler içinde afetlerden etkilenen insanların homojen bir grup olduğu varsayılmış.

Tüm bu yasal düzenlemeler ve politikaların oluşturulması sürecinde, afetlere yönelik etki analizleri sonucunda olası riskleri hesap ederek önleme mekanizmalarını oluşturacak bir yaklaşımın tercih edilmediğini görülmekte.

Afet ve acil durumlara ilişkin Türkiye'de 130'a yakın resmi belge bulunmaktadır.

Türkiye’de devlet, afetler sonrasında *reaktif* bir pozisyon alarak yardımları düzenleyen yasaları ve politikaları geliştirmiş. Bu yaşam hakkının korunmasına yönelik devletin görevini yapmadığını gösteriyor. Zira uluslararası insan hakları hukuku açısından, afet risklerinin tanımlanması ve önlemlere yönelik düzenlemelerin yapılması devletin asli görevleri arasında sayılır.

İklim krizi bağlamındaki afetler için de devletin *proaktif* biçimde davranıp, yasal düzenlemeleri yaparak yaşam hakkının korunmasına yönelik tedbirleri alması gerekiyordu. Bu kapsamda devletlerin çevresel tehlikelere karşı yurttaşlarının yaşam haklarını koruma yükümlülüğü Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin Öner Yıldız – Türkiye davası⁴ nihai kararında da hükme bağlanmıştır.

O nedenle, iklim krizine bağlı afetlerde de yaşama yönelik tehdit olduğunu bilmesine rağmen devletin tedbir almaması yaşam hakkının korunmasına ilişkin yükümlülüğünün ihlali anlamına gelir.

Tehditler ve tehlikeler bilindiği halde, acil durumlar ile afetlere ilişkin ulusal düzeydeki tüm resmi belgelerde yaşlılara dair herhangi bir strateji geliştirilmemiş ve yaşlıların ihtiyaçları belirlenmemiş.

Afet risklerinin tanımlanması ve önlemlere yönelik düzenlemelerin yapılması devletin asli görevleri arasında sayılır.

Örneğin 2019-2023 AFAD Stratejik Planında,⁵ Türkiye Afet Müdahale Planı'nda (TAMP),⁶ Türkiye Afet Risk Azaltma Planı'nda (TARAP),⁷ Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı'nda (UDSEP)⁸ yaşlılara dair herhangi bir öngörüye yer verilmemekte.

Acil durumlar ile afetlere ilişkin ulusal düzeydeki yasal çerçeveyi oluşturan resmi belgelerin yanında, doğrudan iklim krizinin etkileriyle ilgili eylem planlarında da yaşlılara ilişkin ihtiyaçlar belirlenmemiş.

Ancak, Türkiye'nin İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesinin Geliştirilmesi Birleşmiş Milletler Ortak Programı kapsamında 2011 yılında hazırlanan bir belgede iklim değişikliğine uyum stratejilerinde yaşlıların da etkileneceği bildirilmiş.⁹

Bu belgede iklim krizi hakkında yaşlıların farkındalıkların artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması gerekliliğinin altı çizilmiş. Her ne kadar, yayımlanmış olan bu belgede yaşlılar hakkındaki bu temel prensip paylaşılsa da sonrasında hazırlanan tüm eylem planlarında yaşlılara yönelik bir öngörüye yer verilmemiş.

Hem acil durumlar ile afetlere ilişkin resmi belgelerde hem de iklim krizinin etkileriyle ilgili ulusal düzeydeki eylem planlarında yaşlılara ilişkin ihtiyaçlar belirlenmemiş.

İklim krizi ile ilgili eylem planları olarak sayılan, Çölleşme ile Mücadele Ulusal Eylem Planı,¹⁰ Maden Sahaları Rehabilitasyon Eylem Planı,¹¹ Ulusal Sel ile Mücadele Eylem Planı,¹² Baraj Havzaları Yeşil Kuşak Yeşillendirme Eylem Planı,¹³ başlıklı belgeler ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın Türkiye İklim Değişikliği Stratejisi 2010-2023,¹⁴ ve Türkiye Cumhuriyeti İklim Değişikliği Eylem Planı,¹⁵ Ticaret Bakanlığı'nın yüzyılın kalkınma hedefleriyle uyumlu olduğunu bildirdiği Yeşil Mutabakat Eylem Planı¹⁶ içerisinde de yaşlılara dair herhangi bir bilgi ve öngörü yer almamakta.

Yaşlılar, iklim değişikliğine bağlı afetlerin önlenmesinde, hafifletilmesinde ve/veya bunlara müdahale konularına yönelik ulusal bir planda, politikada veya strateji içinde düşünülmemiştir. Türkiye'nin herhangi bir acil eylem planında, afetler öncesinde, esnasında veya sonrasında yaşlılara dair alınacak önlemler, müdahaleler veya iyileştirme çalışmalarına dair herhangi bir eylem tanımlanmamıştır.

Oysa iklim krizine bağlı olarak gelişen afetler nedeniyle yaşlılar temiz havaya, suya ve gıdaya ulaşmakta zorluklar yaşıyorlar. Türkiye'nin son 20 yıldır uyguladığı yıkıcı kalkınma modeli nedeniyle tarım arazileri, orman alanları ile akarsu kıyıları, maden arama faaliyetleri, termik santraller ve hidroelektrik santrallerinin

Yaşlılar, iklim değişikliğine bağlı afetlerin önlenmesinde, hafifletilmesinde ve/veya bunlara müdahale konularına yönelik ulusal bir planda, politikada veya strateji içinde düşünülmemiştir.

kurulması nedeniyle tahrip ediliyor. Bilhassa tarım arazilerinin tahrip edilmesi sürdürülebilir gıda üretimini derinden etkiliyor. Orman alanları ile akarsu kıyı ekosistemlerinin zarar görmesi ise kırsal ve kentsel alanlarda özellikle yoksulluk riski altında yaşayan yaşlıların temiz havaya ve suya güvenli erişimini olumsuz etkiliyor. Nitekim orman alanlarıyla akarsu kıyı ekosistemleri emisyon azaltımında ve iklim kriziyle etkin mücadelede oldukça gerekli. Türkiye’de ormanların ve akarsu kıyı ekosistemlerinin yıllık yüz milyon ton civarında azaltım potansiyeline sahip olduğu hesaplanıyor.

Senex: Yaşlanma Çalışmaları Derneği, 2020 yılında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği çağrısı kapsamında sunduğu Türkiye raporunda¹⁷ maden arama faaliyetleri ile termik ve hidroelektrik santrallerinin orman alanlarını, akarsu kıyı ekosistemlerini ve biyoçeşitliliği nasıl olumsuz etkilediğini değerlendirmişti. Senex, *Türkiye’de İklim Değişikliğinin Yaşlı Hakları Üzerine Etkisi* başlıklı bu raporunda orman alanlarının, akarsu kıyı ekosistemlerinin ve tarım arazilerinin yitirilmesine neden olan faaliyetlere karşı kırsal alanlarda yaşlıların mücadelesinden örnekler sunmaktaydı. Doğaya verilen zarara ve mülksüzleştirmeye karşı direnişleri nedeniyle yaşlıların “tehlikeli insanlar” ya da “devlete karşı gelenler” olarak damgalandığı görülmekte.

Fotoğraf 2. "Türkiye’de İklim Değişikliğinin Yaşlı Hakları Üzerine Etkisi" başlıklı Senex raporu, 2021

Kaynak: Senex | Yaşlanma Çalışmaları Derneği

Doğaya verilen zarara ve mülksüzleştirmeye karşı direnişleri nedeniyle yaşlıların “tehlikeli insanlar” ya da “devlete karşı gelenler” olarak damgalandığı görülüyor.

Haklarını arayan yaşı insanların yerinden edilmesi, geçim kaynaklarını yitirmesi onları güvencesiz hale getirmekte; “milli güvenliğe tehdit olarak” damgalanmaları ise yaşlıları kriminalize ederek marjinalleştirmekte.

Ayrımcılığın çoklu ve kesişen biçimleri de hesaba katıldığında iklim krizine bağlı afetlerin yaşlıların haklarının gerçekleşmesi önündeki en önde gelen etkenlerden birisi olduğu açık. Oysa, yaşlı hakları ve yaş ayrımcılığı ile iklim krizine bağlı afetler arasında bağ kuran herhangi bir eylem planı, stratejik doküman bulunmadığı gibi, Türkiye’de sivil toplum ile akademinin de bu başlıkta bilgi üretmediği dikkat çekmekte.

**İklim krizine
bağlı afetler
yaşlıların
haklarının
gerçekleşmesi
önündeki en
önde gelen
etkenlerden
birisi.**

2

BİLGİYE ERIŞİM

İklim değişikliğine bağlı afetlerin önlenmesi, azaltılması ve bunlara müdahale edilmesine ilişkin mevcut tedbirler hakkında kamuoyunda nasıl farkındalık yaratılıyor? Örneğin barınma, gıda güvenliği, sağlık hizmetleri, hukuki yardım, sosyal hizmetlere erişimle ilgili bilgiler yaşlılar için nasıl ulaşılabilir ve kullanılabilir hale getiriliyor?

i. Farkındalık Çalışmaları

Türkiye’de afetler ve acil durumlara ilişkin tüm toplumsal kesimlere yönelik AFAD tarafından farkındalık eğitimleri planlanmakta. Bu kapsamda 2021 yılı AFAD tarafından ‘Afet Eğitim Yılı’ olarak ilan edilmiş. Toplumun tamamının farkındalığını artırılması ve eğitimi için afiş, kamu spotları gibi araçlarla afete hazırlıklı olunması planlanmış, afet esnasında ve sonrasında yapılacaklar konusunda bilgilendirme çalışmaları yapılmış. Örneğin [www.hazirol.gov.tr] web sitesinde bu amaçla hazırlanmış bilgiler kamuoyuna sunulmakta. Ancak, tüm bu farkındalık ve eğitim çalışmalarında yaşlı hakları ve iklim krizine bağlı afetler konusunda herhangi bir bilgiye yer verilmemiş.

Farkındalık ve eğitim çalışmalarında yaşlı hakları ve iklim krizine bağlı afetler konusunda herhangi bir bilgiye yer verilmemiş.

Kamuoyuna sunulan eğitim ve bilgilendirme envanteri içinde sadece sel sonrasında yapılması gerekenler sıralanırken “özel ilgiye ihtiyacı olan afetzedelere -yaşlılar, bebekler, engelliler- yardımcı olunmalıdır” uyarısıyla yaşlılardan bahsedilmiş.¹⁸

İklim krizine bağlı afetler ve yaşlı hakları sözü konusu olduğunda, çevre eğitimi başlığında da yaşlılara ilişkin herhangi bir eğitim programı ile farkındalık çalışması bulunmamakta. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na bağlı ulusal düzeyde sorumlu kurumlardan birisi olan Türkiye Çevre Ajansı (TÜÇA) tarafından “sıfır atık” yaklaşımı çerçevesinde kamuoyunda duyarlılık ve farkındalık oluşturulması, çevrenin ve yeşil alanların korunması ve iyileştirilmesi hedefleniyor.¹⁹ Ancak 2020 yılında kurulan TÜÇA da, iklim krizi ile yaşlı hakları arasında bağ kuran herhangi bir programa ya da farkındalık çalışmasına sahip değil.

İklim krizi ile yaşlı hakları arasında bağ kuran herhangi bir programa ya da farkındalık çalışması bulunmamakta.

ii. Nitelikli Bilgiye Erişim

Afetler sonrasında temel hizmetlere erişimle ilgili bilgiler dijital ortamlarda sunulmakta. Örneğin Türkiye’de 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan büyük depremler sonrasında yapılan bilgilendirmelerin tamamı dijital ortamlarda sunulmuş. Sağlık hizmetine, temel gıdaya, suya ve hijyene erişimlerin nasıl sağlanacağına, barınma için çadır kentlere nasıl ulaşılabileceğine ilişkin bilgilendirmeler dijital platformlar ve telefon uygulamaları üzerinden yapılmış. Ancak yaşlıların dijital ortamlarda sunulan bilgilere erişimleri oldukça sınırlı.

Türkiye’de yaşlıların dijital eşitsizlikler nedeniyle en yoksun kesimleri oluşturduğu Binark, Arun, Özsoy, Kandemir ve Şahinkaya tarafından gerçekleştirilen güncel çalışmalarda tespit edilmekte.²⁰ Türkiye’de yaşlıların acil durumlarda nitelikli bilgiye erişmek üzere kullanabilecekleri dijital araçları bulunmamakta.

Özellikle yaşlı kadınların dijital sermayeleri oldukça düşük düzeyde. Bilgi ve iletişim teknolojilerine (BİT) sahip olmayan yaşlılar - yaşlı kadınlar, okuryazar olmayan yaşlılar, engelli yaşlılar, demans/Alzheimer hastaları gibi kesimler- acil durumlarda, afetlerde ve salgınlar sırasında Türkiye’de nitelikli bilgiye erişemiyorlar.

Fotoğraf 3. Türkiye’de yaşlıların nitelikli bilgiye erişimleri hakkında yayımlanmış güncel bir kitap, 2022

Kaynak: Senex | Yaşlanma Çalışmaları Derneği

**Türkiye’de
dijital
eşitsizlikler
nedeniyle en
yoksun
kesimlerden
birisi yaşlılar.**

Nitekim, Senex tarafından yapılan izleme araştırmalarında, 6 Şubat depremleri sonrasında kurulan çadır kentlere ulaşmak isteyen yaşlılara uygun çözüm önerileri sunulmadığı tespit edildi.

Yine 6 Şubat depremleri sonrasında yaşlıların sağlık haklarını kullanamadıkları, tedavi seçenekleri ile ilaçlara erişemedikleri gözlemleniyor. Ayrıca Senex'in çalışmaları sonucunda sivil toplum ve gönüllüler tarafından sunulan evrimii yardımlara da incinebilir yaşlıların erişemedikleri anlaşılıyor.

Türkiye'de yoksulluk riski altında yaşayan yaşlı kadınlar ve yaşlı erkeklerin BİT sahiplikleri oldukça sınırlı. Dijital araçlara sahip olmayan ve bu nedenle dijital araçları kullanma yetkinliklerini de geliştirmeyen yaşlıların ve özellikle yaşlı kadınların haklarından yararlanmaları nasıl sağlanabilir?

Öncelikle Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) diğer kuşaklara sunduğu dijital okuryazarlık eğitimlerini yaşlılar için de yaygın biçimde sunması gerekli. Bu bakımdan ilk önce dijital araçlara sahiplik sorunu çözülmeli. Türkiye genelinde il ve ilçelerde bulunan halk kütüphanelerinde yaşlılara ödünç verilmek üzere tablet bilgisayarlar sağlanmalı. MEB, Covid-19 salgınında çocukların eğitimlerine uzaktan devamlarını sağlamak üzere 1420 farklı

6 Şubat depremleri sonrasında yaşlıların sağlık haklarını kullanamadıkları, tedavi seçenekleri ile ilaçlara erişemedikleri gözlemleniyor.

İncinebilir durumdaki yaşlılar sivil toplum ve gönüllüler tarafından sunulan evrimii yardımlara da erişemiyorlar.

noktada Eğitim Bilişim Ağı (EBA) kapsamında kurduğunu bildirdiği destek noktalarını konutlarında internet erişimi olmayan yaşlılar için de aktif olarak kullanıma sunmalı. Böylece BİT sahibi olmayan yaşlıların dijital haklarını kullanabilmeleri için yetkinlik kazanmaları sağlanabilir.

Yaşlıların dijital haklarından yararlanmalarını sağlamak üzere bir başka girişim yerel yönetimler, özel sektör ile sivil toplum iş birliğinde yaygınlaştırılabilir. Senex: Yaşlanma Çalışmaları Derneği uzmanları tarafından geliştirilen Dijital Yetkinlik Eğitimleri²¹ bu kapsamda iyi örneklerden birisi.

Bu örnekte, özel sektör tarafından satın alınan tablet bilgisayarlar dijital yetkinlik eğitimleri sırasında kullanılmak üzere Antalya Muratpaşa Belediyesi'ne bağışlandı. Senex uzmanlarının 5 modül olarak geliştirdikleri çevrimiçi ve yüz yüze eğitim programı sırasında tabletler yaşlı kadınlara ödünç olarak sunuldu.

Yaşlı kadınlar 6 haftalık eğitimlerde tablet bilgisayarlara sahip olarak dijital yetkinlik kazanmak üzere Bilgi İletişim Teknolojileri, İçerik Geliştirme, Dijital Hizmetler, Nitelikli Bilgiye Erişim ve Dijital Güvenlik başlıklarında eğitimlerini tamamladılar.²²

Dijital araçlara sahip olmayan ve bu nedenle dijital araçları kullanma yetkinliklerini de geliştiremeyen yaşlıların ve özellikle yaşlı kadınların haklarından yararlanmaları nasıl sağlanabilir?

Senex, Muratpaşa Belediyesi ve özel sektör iş birliğinde Antalya cityLAB çatısı altında sunulan Dijital Yetkinlik Eğitimleri ile 2022 yılı boyunca 6 farklı dönemde toplam 50 yaşlı kadına eğitim verilmiş ve programdan mezun olmaları sağlanmış.

Fotoğraf 4. Dijital Yetkinlik Eğitimleri ilk mezunları, 2022
Kaynak: Senex | Yaşlanma Çalışmaları Derneği

3

KATILIM

İklim değişikliği kaynaklı afetlere karşı atılacak adımlarda yaşlıların tam ve anlamlı katılımını sağlamak üzere önlemler alınıyor mu?

Bebek patlaması kuşağı ilk karbon ayak izini bırakan kuşak olarak tanımlanıyor. Nitekim, Senex'in 2021 yılında BM'ye sunduğu raporda yaşlıların iklim krizini yaratan toplumun önde gelen üyelerinden olduğu; ancak aynı zamanda iklim adaletini sağlamak üzere atılacak adımların da destekçisi olacağı vurgulanmıştı.²³

Nitekim güncel araştırmalarda da yaşlılar Türkiye'nin en acil sorununun iklim krizi ve buna bağlı afetler olduğunu belirtiyorlar.²⁴ Örneğin 2022 yılında 34 ülkede gerçekleştirilen güncel bir araştırmada, iklim krizinin şiddetli biçimde yaşandığını bildiren ülkeler arasında Türkiye ilk sıralarda yer alıyor. Türkiye'de yaşayan insanların %74'ü iklim krizinin etkilerini şiddetli biçimde hissettiklerini bildirmiş. Türkiye'ye ait sonuçlar detaylı incelendiğinde yaşlıların çoğunluğu (%58'i) iklim krizini acil bir sorun olarak tanımlamışlar. Bu oran 16-24 yaşındaki insanlar arasında %20 düzeyinde. Bu verilere göre, tüm kuşaklar kıyaslandığında, Türkiye'de yaşlılar iklim krizini en acil küresel sorun olarak gösteren en büyük toplumsal kesimi oluşturuyorlar.

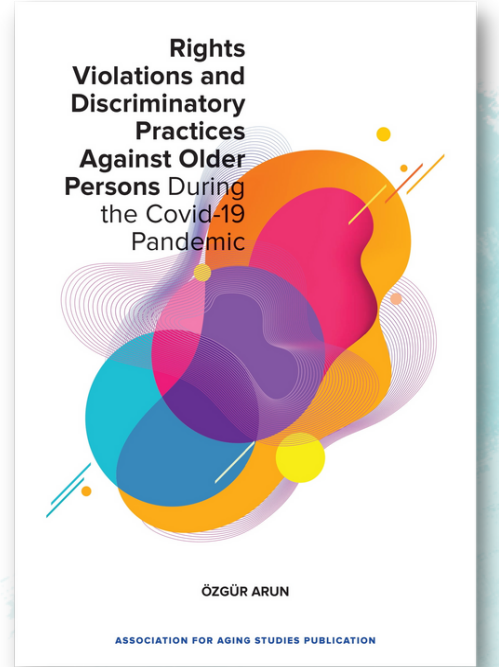
Türkiye'de yaşlılar iklim krizini en acil küresel sorun olarak gösteren en büyük toplumsal kesimi oluşturuyorlar.

O nedenle, yaşlıların karar alma süreçlerinde etkin biçimde yer alması kritik bir öneme sahip. Oysa, hem merkezi hükümetlerin hem yerel yönetimlerin karar alma süreçlerine yaşlıların katılımlarını sağlayamadıkları görülmekte.

Türkiye’de acil durumlarda ve afet dönemlerinde merkezi ve yerel yönetimler yaşlıların toplumsal yaşama katılımlarını sağlayamıyorlar. Bunun en çarpıcı örnekleri Covid-19 salgınında yaşandı. Türkiye’de Covid-19 tedbirleri kapsamında 21 Mart 2020 tarihinde yaşlıların sokağa çıkması sınırsız, denetimsiz ve süresiz biçimde yasaklandı.

Yaşlılara yönelik getirilen bu yasak küresel düzeyde sadece Türkiye’de kronolojik yaşa dayalı olarak uygulandı. Yaşlılar sokağa çıkma yasağı süresince temiz havaya, temiz suya, yeterli gıdaya erişemediler; sağlık ve eğitim hizmetlerinden yararlanamadılar; seyahat etme özgürlükleri ve adalete erişimleri engellendi.

Tüm bu hak ihlalleri Senex: Yaşlanma Çalışmaları Derneği tarafından gerçekleştirilen araştırmada detaylı olarak sunuldu.²⁵ Ayrıca, 3-6 Nisan 2023 tarihlerinde New York’ta düzenlenen *BM Open-ended Working Group on Ageing 13.* buluşmasında tartışılmak üzere Senex tarafından sunulan *Social Inclusion of Older People in Türkiye*²⁶ başlıklı araştırmada istihdam, eğitim, sağlık ve bakım hizmetleriyle

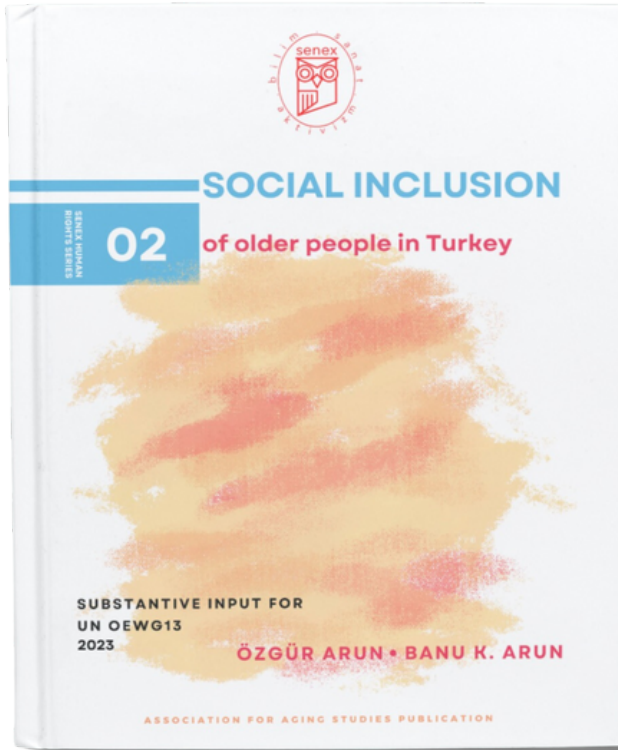

Fotoğraf 5. Covid-19 salgını sırasında yaşanan hak ihlalleri hakkında güncel bir yayın, 2021
Kaynak: Senex | Yaşlanma Çalışmaları Derneği

finansal ürünlere erişimde yaşlıların topluma tam ve eşit katılımlarını engelleyen pratikler belirtildi.

Buna göre, Türkiye’de yasal yaş sınırları, aktif yurttaşlar olarak görülmemeleri ve yaş ayrımcılığı nedeniyle yaşlıların kendi adlarına karar alma süreçlerine katılımlarının engellendiği anlaşıyor. Sonuç olarak, Türkiye’de, iklim değişikliğine bağlı afetlere karşı mücadelelerin planlanması süreçlerine de yaşlıların tam ve anlamlı katılımı sağlanamıyor.

Türkiye’de yasal yaş sınırları, aktif yurttaşlar olarak görülmemeleri ve yaş ayrımcılığı nedeniyle yaşlıların kendi adlarına karar alma süreçlerine katılımları engelleniyor.

Fotoğraf 6. BM Open-ended Working Group on Ageing 13. buluşmasında tartışılmak üzere Senex tarafından sunulan güncel çalışma, 2023
Kaynak: Senex | Yaşlanma Çalışmaları Derneği

4

KESİŞİMSELLİK

İklim değişikliğine bağlı afetler, tüm çeşitlilikleriyle belirli yaşlı gruplarını (yaşlı kadınları, yaşlı LGBTİ bireyleri, ulusal, dini ve dilsel azınlıklara mensup yaşlıları ve yaşlı yerli halkları, mültecileri ve ülke içinde yerinden edilmiş kişileri, engelli yaşlıları, kentsel ve kırsal alanlarda yaşayan yaşlıları ve benzeri toplumsal kesimleri) nasıl etkilemektedir?

Eşitsizliklerle etkin mücadele etmek amacıyla Türkiye’de hizmetler dijital alana aktarılıyor. Ne var ki dijital eşitsizliklerin tarafı oldukları için yaşlılar çevrim içindeki hizmetlere ve bilgilere erişmekte zorluk yaşıyorlar. Acil durumlarda, afetler öncesinde, sırasında ya da sonrasında nitelikli bilgiye erişmeyen yaşlılar iklim krizine bağlı afetlerden de daha fazla etkilenmekte.

Araştırmalarımız özellikle yetim yaşlıların, dul yaşlı kadınların, engelli yaşlıların, göçmen yaşlıların, LGBTİ+ yaşlıların, etnik azınlıklara ve farklı inanç gruplarına mensup yaşlıların, demans/Alzheimer hastası yaşlıların ve aile üyesi bakım veren yaşlı kadınların dijital haklarını kullanamamaları nedeniyle iklim krizinden daha fazla etkilendiğini gösteriyor.

Acil durumlarda, afetler öncesinde, sırasında ya da sonrasında nitelikli bilgiye erişmeyen yaşlılar iklim krizine bağlı afetlerden de daha fazla etkilenmekte.

Toplumsal sınıf ve toplumsal cinsiyet kesişimi ile görünür olan eşitsizlikler, iklim krizinin etkileriyle daha da derinleşiyor.

İklim adaletinin sağlanması önündeki en önemli güçlüklerden birisi de karar alma mekanizmalarına katılımın sağlanamaması. Okuryazar olmayan yaşlı kadınların ya da eğitimden geri bırakılmış etnik azınlıklara mensup yaşlı kadınların kamusal alanlarda görünür olmamaları insan haklarını kullanmalarını da olumsuz etkiliyor.

Yaşlıların, özellikle yaşlı kadınların kamusal alanlarda otantik seslerini duyuramamalarının en önemli nedenlerinden birisi merkezi ve yerel yönetimlerin hak temelli hizmetleri geliştirememesi. Örneğin Türkiye’de 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen büyük depremlerin etkilediği 11 kentte toplam 1 milyon (tam olarak 1 032 972) yaşlı insan yaşıyordu. Ne var ki halen deprem bölgesindeki yaşlılar hakkında güvenilir bilgilere erişilemiyor. Yaşanan kayıpları dikkatle değerlendirdiğimizde, yaşamını yitiren ve geride bırakılan yaşlıların nüfusunun sorumlu kurumlar tarafından bilinmediğini tespit ediyoruz.

Toplumsal sınıf ve toplumsal cinsiyet kesişimi ile görünür olan eşitsizlikler, iklim krizinin etkileriyle daha da derinleşiyor.

Yaşlı kadınların nüfusu

Deprem bölgesindeki her kentte yaşlı kadınların nüfusu daha fazlaydı.

Yaşlı afetzedeler

Deprem sonrasında kaç yaşlı kadın ve yaşlı erkeğin enkazdan çıkarıldığı hala bilinmiyor.

Sağlık bakım hizmetleri

Yaralanan ve sağlık bakım hizmetlerine ihtiyaç duyan kaç yaşlı kadın olduğu bilinmiyor.

Kimliksiz yaşlı kadınlar

Deprem bölgesinde tespit ettiğimiz kimliksiz yaşlı kadınların sağlık bakım haklarına nasıl erişim sağladığı bilinmiyor.

Demans/Alzheimer hastaları

Deprem bölgesinde demans/Alzheimer hastası yaşlılara ne olduğu bilinmiyor.

Evsiz yaşlılar

Deprem bölgesindeki 1 milyon yaşlının kaçının evsiz kaldığı, yerinden edildiği bilinmiyor.

Görme ve işitme engelli yaşlılar

Deprem bölgesinde görme ve işitme engelli yaşlılarla nasıl iletişim kurulduğu bilinmiyor.

Hizmetlere erişim

Deprem bölgesinde okuryazar olmayan yaşlı kadınların hizmetlere nasıl erişebildiği bilinmiyor.

6 Şubat depremleri sonrasında yaşlı insanların nerede olduklarına ve hangi koşullarda yaşamlarını sürdürdüklerine ilişkin güvenilir bilgilere erişemiyoruz. Türkiye’de yetkili kurumların yaşlıların ihtiyaçları hakkında geçerli ve güvenilir verilerinin olmayışı yaşlı insanların iklim krizine bağlı afetlerden de daha fazla etkilenmelerine yol açıyor.

Türkiye'deki yetkili kurumlar, iklim krizi kaynaklı afetlerden etkilenen yaşlıların ihtiyaçlarına ilişkin güncel ve güvenilir verilere sahip değil.

5

VERILLER

İklim değişikliğine bağlı afetlerin yaşılar üzerindeki etkisi hakkında ulusal ve yerel düzeyde ayrıştırmış veriler mevcut mu? Özellikle yaşılar düşünöldüğünde iklim değişikliğine bağlı afetlere nasıl müdahale edileceğine ilişkin veri var mı?

Afet ve acil durum yönetimini etkin yapabilmek amacıyla AFAD tarafından Afet Yönetim ve Karar Destek Sistemi (AYDES)²⁷ geliştirilmiş. Ne var ki, AYDES verilerinde iklim değişikliğine bağlı afetler bir başlık olarak sunulmamakta. Yine de AYDES tarafından 2022 yılında sunulan afet verilerinden iklim değişikliğiyle ilişkili olabilecek bazı olaylar şöyle sıralanabilir: heyelan (%9), yangın (%8), su baskını (%5), orman yangını (%3), aşırı kar, tipi, yağış (%3).

Ancak ulusal ve yerel düzeyde bu afetlerin iklim krizi bağlamında yaşıllara yönelik etkilerine yer verilmemekte. AYDES tarafından sunulan hiçbir afet kategorisinde zarar gören yaşı insanlarla ilgili bilgi de bulunmamakta.

AFAD tarafından afetlere ilişkin veri üretmek amacıyla çalışmalar yapıldığı belirtiliyor. Afet zararlarını azaltma, zararlara karşı hazırlıklı olma ve sivil topluma, yerel yönetimler ile üniversitelere bilgi sağlama amacıyla AFAD

tarafından Türkiye Afet Bilgi Bankası (TABB) kurulduğu açıklanmış.²⁸ TABB sisteminde afetlere ilişkin veri analizi yapılabileceği, görsel ve işitsel kaynakların kamuya açık olarak sunulacağı bildirilmiş. Ancak bugüne kadar TABB sisteminde herhangi bir veri üretilmemiştir. Hatta TABB sisteminin çalışacağı bildirilen web sayfası da (<https://tabb.afad.gov.tr>) aktif değildir. Dolayısıyla, merkezi hükümete bağlı kurumlarda ne afetlere ne de iklim krizine bağlı felaketslere ilişkin ulusal ve yerel düzeyde herhangi bir veri sunulmamaktadır.

Türkiye’de son bir yıl içinde yerel yönetimlerde iklim müdürlükleri kurulmakta ve iklim krizinin etkileri bağlamında çalışmalar da gerçekleştirilmektedir. Ancak yerel yönetimler de iklim değişikliğine bağlı afetlerin önlenmesi, azaltılması ve/veya bunlara müdahale edilmesi çalışmalarında yaşlı insanların karar alma mekanizmalarına tam ve anlamlı katılımlarını sağlamadıkları için yaşlıların güvenli bir barınağa, temiz suya, gıdaya ve hijyene, sağlık hizmetlerine, sosyal hizmetlere ve hukuki yardıma nasıl ulaşabildiklerine ilişkin herhangi bir bilgi bulunmamakta. O nedenle ne merkezi hükümete bağlı kurumlarda ne de yerel yönetimlerde iklim krizine bağlı afetlerin yaşlılar üzerindeki etkisi hakkında kapsayıcı rafine verilere ulaşamıyor.

Ne merkezi hükümete bağlı kurumlarda ne de yerel yönetimlerde iklim krizine bağlı afetlerin yaşlılar üzerindeki etkisi hakkında kapsayıcı rafine veriler bulunmamakta.

Ancak Senex: Yaşlanma Çalışmaları Derneği gerçekleştirdiği izleme araştırmalarında iklim krizine bağlı afetlere ilişkin verileri üretebiliyor. Senex İzleme: Yaşlılara Yönelik Şiddet ve İhlallerin İzlenmesi araştırmasının güncel verilerine göre, 2023 yılının ilk üç ayında, iklim krizine bağlı olarak yaşanan 39 afet vakası sırasında ya da sonrasında yaşlılar şiddet, istismar, ihmal ve yaş ayrımcılığı nedeniyle hak ihlaline uğradı.²⁹

Yaşlılara yönelik bu hak ihlali vakalarında uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmış olan yaşam hakkı, barınma hakkı, çevre güvenliği hakkı ile temiz havaya, gıdaya, suya ve hijyene erişim hakkının ihlal edildiği görülüyor. Bu hak ihlali vakalarının birisinde 6 Şubat depremlerinde evini yitiren ve geçici barınma alanında yaşamlarını sürdürmeye çalışan yaşlı bir kadın ile kızının kaldıkları çadır, meydana gelen aşırı yağış sonucu sel ve su baskınları nedeniyle zarar görmüş. Yaşlı kadın ve kızı tren istasyonundaki eski vagonlara sığınmak zorunda kalmışlar. Kendileri gibi iklim krizine bağlı bu felaketler nedeniyle kaldıkları çadırları yitiren başka yaşlılar da eski tren vagonlarında yaşamlarını sürdürmeye çalışıyorlar.

#Senexizleme hakkında daha fazlası

Senex: Yaşlanma Çalışmaları Derneği gerçekleştirdiği izleme araştırmalarında iklim krizine bağlı afetlere ilişkin verileri üretebiliyor.

6

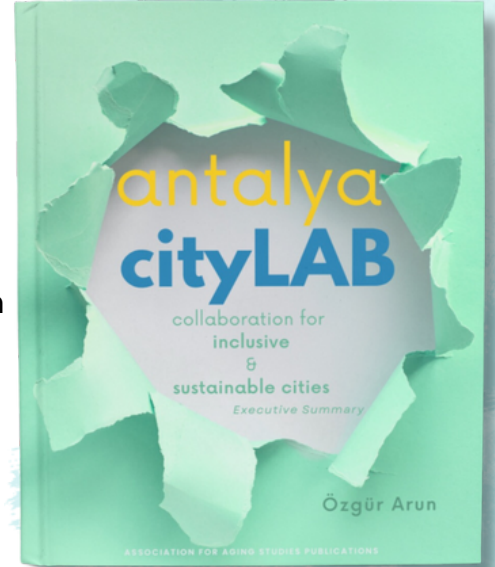
iyi UYGULAMALAR

6

İklim değişikliğine bağlı afetlerin önlenmesi, azaltılması ve bunlara müdahale edilmesinde yaşlıların ihtiyaçlarının nasıl ele alındığına yönelik iyi uygulama örneklerini veriniz.

Senex: Yaşlanma Çalışmaları Derneği iklim krizine bağlı afet risklerinin azaltılması ve etkin müdahale edilmesi sürecinde yaşlıların ihtiyaçlarının ele alınmasına yönelik olarak Antalya Muratpaşası Belediyesi ile ortak çalışmalar sürdürüyor.

Antalya cityLAB çatısı altında Senex, Muratpaşası Belediyesi ve İKEA Türkiye ortaklığında, sürdürülebilirlik, kent hakkı ve iklim adaleti temalarında yaşlıların yerel yönetime katılımlarının güçlendirilmesi hedefleniyor. Bu amaç doğrultusunda Muratpaşası Belediyesi Yaşlı Meclisi bünyesinde 3 yaşlı kadın ve 3 yaşlı erkekten oluşan Çevre Çalışma Grubu kurulmuş ve Senex tarafından uzman desteği sağlanmıştır. Böylece hem Yaşlı Meclisi'nin hem Çevre Çalışma Grubu'nun yaşlı üyeleri Muratpaşası Belediyesi'nde kendilerini ilgilendiren kararlara ilişkin görüş bildirebilmekte ya da karar alma süreçlerinde kendilerine danışılmaktadır.

Fotoğraf 7. Antalya cityLAB 2017 yılında kuruldu
Kaynak: Senex | Yaşlanma Çalışmaları Derneği

Kaynaklar

- 1 <https://en.afad.gov.tr/about-us>
- 2 Tarihçe için lütfen bakınız
https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Planlar/AFAD_2019_2023_STRATEJIK_PLAN.pdf
- 3 TAMP belgelerine ulaşmak için lütfen bakınız
https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Planlar/TAMP.pdf
- 4 AİHM nihai kararı için lütfen bakınız [https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:\[%22001-67614%22\]%7D](https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:[%22001-67614%22]%7D)
- 5 <https://www.afad.gov.tr/afad-baskanligi-stratejik-plani>
- 6 https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Planlar/TAMP.pdf
- 7 https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Planlar/28032022-TARAP-kitap_V6.pdf
- 8 <https://www.afad.gov.tr/udsep-2023>
- 9 İlgili belgenin 54. sayfasında yaşlılara da dikkat çekilmiş
https://webdosya.csb.gov.tr/db/destek/editordosya/iklim_Degisikligi_Uyum_Stratejisi_ve_Eylem_Plani.pdf
- 10 http://www.sp.gov.tr/upload/xSPTemelBelge/files/q2ls0+Collesme_ile_Mucadele_Ulusal_Stratejisi_2015-2023_.pdf
- 11 <https://cem.csb.gov.tr/maden-sahalari-rehabilitasyon-eylem-plani-taslagi-i-103587>
- 12 <https://cem.csb.gov.tr/ulusal-sel-ile-mucadele-eylem-plani-i-103588>
- 13 <https://cem.csb.gov.tr/ulusal-sel-ile-mucadele-eylem-plani-i-103588>
- 14 <https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/Turkiye-Iklim-Degisikligi-Stratejisi.pdf>
- 15 <https://webdosya.csb.gov.tr/db/iklim/banner/banner591.pdf>
- 16 <https://ticaret.gov.tr/data/60f1200013b876eb28421b23/MUTABAKAT%20YEŞİL.pdf>
- 17 Arun, Ö., Arun, B.K., Kocabıyık, S. (2021). The Impact Of Climate Change On The Rights Of Older Persons In Turkey. Association for Aging Studies Publication.
<https://api.senex.org.tr/upload/Publication/8f391cb2273840e4bc0375a4d756dfca.pdf>
- 18 Lütfen bakınız <https://www.hazirol.gov.tr/tr/41990/SEL>
- 19 Lütfen bakınız <https://www.tuca.gov.tr/sayfa/misyonumuz-vizyonumuz>
- 20 Bu çalışmalara erişmek için;
Binark, M., Arun, Ö., Özsoy, D., Kandemir, B., Şahinkaya, G. (2022). Information Seeking and Information Evaluation of Older Adults in the Covid-19 Pandemic: Tübitak Sobag Project No: 120k613. Association for Aging Studies Publication.
<https://api.senex.org.tr/Upload/Publication/271c0d396b30414f958abf1f40102a2d.pdf>
- Arun, Ö., Binark, M., Taylan, D. Ö., Kandemir, B., Şahinkaya, G., (2022). Yaşlıların Toplumsal Sınıfı, Dijital Sermayeleri ve COVID-19 Salgınında Bağlantıda Kalma Pratikleri. İstanbul Üniversitesi Sociology Journal, Advanced online publication
<https://cdn.istanbul.edu.tr/file/JTA6CLJ8T5/E703A356D3A249C699CC38123AB76BC6>
- 21 Dijital Yetkilik Eğitim programı hakkında bakınız <http://www.senex.org.tr/tr/Blog/dijitalyetkinlik-program-basliyor/36>
- 22 Dijital Yetkinlik Eğitimleri hakkında bilgiler için lütfen bakınız <http://www.senex.org.tr/tr/Blog/yasl-kadnlar-icin-dijital-yetkinlik-egitimlerinin-3-donemi-devam-ediyor/47>
- 23 Lütfen bakınız Arun, Ö., Arun, B.K., Kocabıyık, S. (2021). The Impact Of Climate Change On The Rights Of Older Persons In Turkey. Association for Aging Studies Publication.
<https://api.senex.org.tr/upload/Publication/8f391cb2273840e4bc0375a4d756dfca.pdf>
- 24 Araştırmaya erişmek için bakınız <https://www.weforum.org/press/2022/09/world-bracing-for-severe-effects-of-climate-change-new-survey-finds/>
- 25 Lütfen bakınız Arun, Ö., (2021). Rights Violations and Discriminatory Practices Against Older Persons During the Covid-19 Pandemic. Association for Aging Studies Publication
<https://api.senex.org.tr/upload/Publication/1b13bc6335c442c393be1b4f4485bf83.pdf>
- 26 Lütfen bakınız Arun, Ö. and Karademir Arun, B., (2023). Social Inclusion of Older People in Turkey. Association for Aging Studies Publication <https://api.senex.org.tr/Upload/Publication/3dd8e5b665224e6ebbc68b3f8628e535.pdf>
- 27 AYDES web sayfası için bakınız <https://aydes.gov.tr/>
- 28 TABB bilgileri için bakınız <https://www.afad.gov.tr/tabb-turkiye-afet-bilgi-bankasi>
- 29 Senex İzleme araştırması raporları için lütfen bakınız <https://monitoring.senex.org.tr/en/publications.aspx>

Yazarlar Hakkında

Özgür Arun

Özgür Arun, Anadolu'da bir köyde doğdu, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde (ODTÜ) yüksek öğrenimini tamamladı. 2001 yılında ODTÜ'den mezun olduktan sonra Berlin'e yerleşti ve 2002 yılının sonuna kadar araştırmalarına burada devam etti. Türkiye'ye döndükten sonra, 2004 ve 2011 yılları arasında ODTÜ Sosyoloji Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalıştı. 2011 yılında, Akdeniz Üniversitesi Gerontoloji Bölümü'nde tam zamanlı öğretim üyesi olarak araştırmalarına başlayan Arun, 2013 ile 2016 yılları arasında Gerontoloji Bölüm Başkanlığı yaptı. 2014 yılında Akdeniz Üniversitesi "Bilim, Hizmet, Teşvik" ödülleri kapsamında, sosyal bilimler alanında ödül alan Arun, 2017 yılında ise Academy for Gerontology in Higher Education (AGHE) tarafından yüksek öğrenimde etkileyici ve yenilikçi çalışmalar yapan ve üstün liderlik sergileyen bilim insanlarına verilen Rising Star ödülüne layık görüldü. Yüksek öğrenim, gençlik ve işsizlik, kırsal kalkınma, gelir ve refah, çocuk işgücü ve engellilik konularında araştırmalar gerçekleştiren Arun'un güncel çalışmaları, yaşlanma, kuşaklararası ilişkiler, yaşlı hakları ve yaş ayrımcılığı üzerine. Arun, yaşlanma ve yaşlılık yazınında öncü konumda olan The Gerontologist dergisinin editörler kurulu üyesi; Senex: Yaşlanma Çalışmaları Derneği'nin kurucularından.

Banu K. Arun

Ankara'da dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini Özel Arı Koleji'nde; lise öğrenimini Ayrancı Lisesi'nde bitirdi. Lisans eğitimini Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Sosyoloji Bölümü'nde; yüksek lisans eğitimini ODTÜ Endüstri Ürünleri ve Tasarımı Bölümü'nde tamamladı. Üniversite öğrenimi sırasında özel ilgi alanı olan sanat, sanat tarihi ve heykel alanında pek çok ders ve eğitim aldı. Engelli çocukların eğitimlerine destek amaçlı etüt çalışmalarında öğretmenlik ve yaşlılar ile demans ve Alzheimer hastalarına bakım veren yakınları için sanat çalışmaları gerçekleştirdi. İletişim, yaşlılık, kadın, sanat ve tasarım özellikle ilgi duyduğu çalışma alanlarıdır. 2010 yılından bu yana Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. Senex: Yaşlanma Çalışmaları Derneği kurucu üyelerindedir.

Notlar

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KAYNAKLI AFETLER

ve Türkiye'de Yaşlı Hakları

"Yaşlılar homojen toplumsal bir grup değil! Toplumsal cinsiyet, sınıf, etnik köken, çoklu ve keşişen eşitsizlikler ve ayrımcılıklar yaşlıların karşılaştığı olumsuz etkileri ağırlaştırıyor. O nedenle dul yaşlı kadınlar, engelli yaşlılar, farklı etnik gruplara mensup yaşlılar, yaşlı göçmenler, yoksul yaşlılar, yetim yaşlılar ve demans/Alzheimer hastaları ile onların aile üyesi bakımverenleri gibi kesimler iklim krizine bağlı afetlerden orantısız biçimde etkileniyorlar. Yaş ayrımcılığı (ageism) yaşlıların yaşadığı iklim krizinin olumsuz etkilerini daha da pekiştiriyor."

YAŞLANMA ÇALIŞMALARİ DERNEĞİ YAYINLARI

www.senex.org.tr

@SenexDernek

530 2017 242

9 786256 936294